

บทที่ 1

บทนำ

ที่มาและความสำคัญของปัญหา

ปัจจุบันนี้การสื่อสารในท่ามกลางภาวะกระแสโลกไร้พรมแดน ที่เรียกว่าเป็นยุคของ "โลกาภิวัตน์ = Globalization" เข้ามามีบทบาทที่จำเป็น สำหรับมนุษย์ทุกคนรวมทั้งในชีวิตประจำวันและการประกอบอาชีพของประชาชน ดังนั้น ข่าวสารต่าง ๆ จึงแพร่กระจายไปได้อย่างรวดเร็ว ไปตามจังหวัดต่าง ๆ ทั่วประเทศ แม้แต่ตามชนบทที่ห่างไกลจากตัวเมืองก็สามารถรับข่าวสารได้ เช่นเดียวกับคนในกรุงเทพฯ ได้ในเวลาเดียวกัน แม้จะอยู่ที่ไหนแห่งไหนก็ตาม ทั้งหมดนี้คือ ความเข้าใจของคนทั่วไปในยุคปัจจุบันนี้

ดังนั้น จะเห็นได้ว่า การสื่อสารในปัจจุบันนี้เกิดจากความสามารถของมนุษย์ ซึ่งมีอยู่หลายประเภทด้วยกัน เช่น หนังสือพิมพ์ นิตยสาร ภาพยนตร์ วิทยุ และโทรทัศน์ ฯลฯ สิ่งเหล่านี้มนุษย์สร้างขึ้นมาเพื่อตอบสนองความต้องการของมนุษย์ที่ร่วมกันอยู่ในสังคมต่าง ๆ แต่สิ่งสำคัญก็คือความต้องการที่จะสื่อสารเพื่อการแลกเปลี่ยน ถ่ายทอดข่าวสาร ความรู้ และประสบการณ์ระหว่างกัน เพื่อต้องการอยู่ร่วมกันอย่างสงบและมีความสุข

ส่วนสำหรับคนในสังคมของประเทศไทยเรานั้น การสื่อสารเข้ามามีบทบาทต่อชีวิตคนไทยเรามากกว่า 60 ปีนี้ ก็คือ

วิทยุกระจายเสียง

ซึ่งเป็นสื่อมวลชนที่มีบทบาทหน้าที่ในการเผยแพร่ข่าวสาร ความรู้ ความบันเทิง ที่สามารถเข้าถึงกลุ่มคนได้เป็นจำนวนมาก และเป็นที่ยอมรับว่า

วิทยุกระจายเสียง เป็นสื่อมวลชนที่มีความสามารถในการบริการผู้ฟังในเขตรัศมี การส่งกระจายเสียงไปได้กว้างไกลมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งสามารถเข้าไปถึงชนบทที่อยู่ห่างไกลความเจริญ และขาดการคมนาคมที่มีความทุรกันดารเพียงใดก็ได้ ในขณะที่สื่อชนิดอื่น ๆ เข้าไปไม่ถึง ทั้งนี้เพราะวิทยุกระจายเสียงไปได้ด้วยคลื่นแม่เหล็กไฟฟ้า ซึ่งมีอยู่ทั่วไปในอากาศประชาชนชาวชนบทซึ่งมีอยู่ประมาณร้อยละ 85 ของประเทศไทย สามารถรับฟังวิทยุกระจายเสียงได้ประกอบกับประชาชนส่วนใหญ่ที่อยู่ในชนบทนั้น สามารถมีเครื่องรับวิทยุประเภททรานซิสเตอร์ได้ เพราะเครื่องรับทรานซิสเตอร์มีราคาไม่แพงมากนัก และมีการเคลื่อนย้ายรวมทั้งใช้ได้สะดวกถึงแม้ไม่มีกระแสไฟฟ้า เข้าไปถึงในหมู่บ้าน ชาวบ้านตามชนบทก็สามารถรับฟังรายการต่าง ๆ จากสถานีวิทยุกระจายเสียงได้ (นภาพกรณ์ อัจฉริยะกุล และวิจิตร ภักดิ์รัตน์ : ม.สุโขทัยธรรมมาธิราช 2528 : 16)

จากการที่วิทยุเป็นการสื่อสารเข้าถึงประชาชนได้มากกว่าสื่อชนิดอื่น เพราะเป็นธรรมชาติของตัวสื่อเองที่ไม่เป็นอุปสรรคต่อคนทุกเพศทุกวัย และทุกระดับ ผู้ที่ไม่ได้เรียนหนังสืออ่านไม่ออกเขียนไม่ได้ ก็สามารถชวนช่วยหาวิทยุมาฟังได้ ทำให้คนเข้าหาและใช้สื่อวิทยุกระจายเสียงได้มาก และกว้างขวางกว่าทุกสื่อ

โทรทัศน

ส่วนโทรทัศนเป็นสื่อเกิดขึ้นในประเทศไทยมาประมาณ 30 กว่าปี โดยมีสถานีโทรทัศนช่อง 4 เป็นช่องแรกตั้งอยู่ที่บางขุนพรหม กรุงเทพมหานคร ซึ่งปัจจุบันเป็นบริเวณของธนาคารแห่งประเทศไทย ตอนแรกออกอากาศเป็นภาพขาว-ดำ ซึ่งเป็นการวิวัฒนาการสิ่งแรกในเมืองไทย ที่สามารถเห็นภาพ เสียงได้ในเวลาเดียวกัน แต่คนที่สามารถมีเครื่องรับโทรทัศนได้นั้นอยู่ในวงจำกัด เพราะมีราคาแพงมาก คนจะมีเครื่องรับได้นั้นจะต้องเป็นคนมีฐานะทางเศรษฐกิจดีเท่านั้น กระแสคลื่นก็รับได้ในรัศมีจำกัด เฉพาะ กรุงเทพมหานคร และพื้นที่บริเวณข้างเคียงกับ กรุงเทพมหานคร เท่านั้น

แต่ในปัจจุบันนี้ เรามีโทรทัศน์สีถึง 5 สถานี คือ ช่อง 3, 5, 7, 9, 11 ซึ่งสามารถแพร่ภาพได้แพร่หลายได้ทั่วประเทศและสามารถแพร่ไปถึงประเทศเพื่อนบ้านได้ เช่น ประเทศพม่า ลาว เขมร สถานีที่มีแรงส่งสูงสามารถส่งครอบคลุมพื้นที่ประเทศไทยได้มากที่สุดคือ สถานีโทรทัศน์ช่องที่ 5 และ 7 ส่วนช่องอื่น ๆ นั้นยังต้องปรับปรุงอีกมากเพราะบางพื้นที่รับไม่ได้เลย

ส่วนเครื่องรับโทรทัศน์ปัจจุบันก็ถูกลงมามากกว่าแต่ก่อน เครื่องรับโทรทัศน์สีขนาด 14 นิ้ว ยี่ห้อพอใช้ได้ก็ตกประมาณ 5,000 บาทขึ้นไป พวกคนที่ฐานะระดับกลางสามารถซื้อหามาชมรับฟังกันได้ และปัจจุบันนี้ตามหมู่บ้านในชนบท ที่มีกระแสไฟฟ้าเข้าไปถึงก็สามารถใช้สื่อทางโทรทัศน์ได้ คือ สามารถมีเครื่องรับโทรทัศน์ได้ ดังนั้นจะเห็นได้ว่าโทรทัศน์เป็นสื่อมวลชนที่มีบทบาทต่อชีวิตคนในสังคมไทยมากขึ้นทุกวัน ซึ่งอาจจะมีพอ ๆ กับวิทยุกระจายเสียง แต่ทว่าโทรทัศน์ได้เปรียบวิทยุกระจายเสียง เพราะความสามารถ แพร่ภาพ แสง สี เสียง ได้ดีกว่าวิทยุกระจายเสียง อีกทั้งสามารถเผยแพร่ ข่าวสาร ความรู้ ความบันเทิง ความสวยงามของภาพที่สามารถสร้างความพึงพอใจ เข้าถึงกลุ่มคน ประชาชนได้เป็นจำนวนมาก และประชาชนก็ชื่นชอบสื่อโทรทัศน์มากที่สุดด้วย อาจจะถูกกล่าวได้ว่าโทรทัศน์เป็นสื่อที่สามารถเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของประชาชนได้รวดเร็วกว่าสื่ออื่น ๆ มาก ทั้งนี้ก็เพราะสื่อทางโทรทัศน์ มีอิทธิพลต่อการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของมนุษย์ในสังคมได้รวดเร็วยิ่งขึ้นทั้งในชีวิตประจำวัน และการประกอบอาชีพ

แต่ส่วนเสียของสื่อโทรทัศน์ ก็คือ บางพื้นที่ในชนบทที่ห่างไกล และทุรกันดาร กระแสไฟฟ้า ยังไม่สามารถเข้าไปถึง พื้นที่นั้นก็หมดโอกาสที่จะใช้สื่อหรือเครื่องรับโทรทัศน์นอกเสียจากบุคคลที่สามารถจัดหาเครื่องรับไฟฟ้าใช้เองในครอบครัว หรือใช้แบตเตอรี่รถยนต์ทำกระแสไฟฟ้าใช้กันเอง แต่ทั้งนี้ก็มีการลงทุนที่สูงและทำได้ไม่นาน จึงไม่เป็นที่นิยมเพราะฉะนั้นบางพื้นที่ของประเทศไทยทางภาคอีสานตามชนบทที่ทุรกันดารบางแห่ง สื่อทางโทรทัศน์ไม่สามารถเข้าไปสู่ประชาชนในสังคมนั้นได้ นี่คือนโยบายอุปสรรคของสื่อโทรทัศน์ตามที่กล่าวมา

ดังนั้น ตามสภาพของภูมิประเทศในชนบทที่พื้นที่ห่างไกลจากตัวจังหวัดหรือตัวเมืองมาก ๆ การสื่อสารไม่สามารถจะเข้าถึงได้ทั้งหมด มีแต่สื่อบางอย่างและบางช่องทางของสื่อบางชนิดเท่านั้นที่ประชาชนในพื้นที่นั้น ๆ สามารถรับฟังรับชมได้ ดังตัวอย่างเช่นที่ หมู่บ้านหนองประเสรีรัฐ อำเภอหนองแสง จังหวัดอุดรธานี ซึ่งพื้นที่เป็นบริเวณที่ราบหุบเขาที่มีภูเขาที่มีชื่อว่า ภูฮ่อม ซึ่งเป็นภูเขาของเทือกเขาใหญ่ภูพานรายล้อม เป็นบริเวณพื้นที่อุปสรรคของการรับสื่อสาร แต่ก็พอที่จะรับได้เพียงสื่อบางชนิดและบางช่องทางของสื่อเท่านั้น ดังนั้นพื้นที่ที่กล่าวนี้ จึงเป็นการจำกัดขอบเขตของการรับสื่อสาร และช่องทางของสื่อไปโดยปริยาย ทำให้ประชาชนในพื้นที่นั้นถูกจำกัดการใช้สื่อสารตามไปด้วย แม้จะใช้ความพยายามจะใช้สื่อทุกชนิดให้ได้ครบทั้งสื่อวิทยุกระจายเสียง และโทรทัศน์ทุกช่องของประเทศไทย แต่ก็ใช้ไม่ได้ครบและไม่ได้ดี ก็เพราะภูมิประเทศไม่อำนวยให้ใช้สื่อต่าง ๆ ได้เต็มที่อย่างกับคนที่อยู่ในเมืองหรือจังหวัด สรุปได้ว่าความได้เปรียบและเสียเปรียบของการใช้สื่อของคนในชนบทกับคนในเมืองจึงแตกต่างกันอย่างมาก

ดังนั้น ภูมิประเทศบางพื้นที่ก็เป็นส่วนหนึ่งของการเป็นตัวแปรที่จำกัดการใช้สื่อของประชาชนในพื้นที่ที่แตกต่างกันไป ทำให้เกิดมีอุปสรรคในการใช้สื่อมวลชนต่าง ๆ ของประชาชนตามไปด้วย จึงถือได้ว่าพื้นที่ของภูมิประเทศมีส่วนในการจำกัดสิทธิ การรับรู้ รับฟัง รับชม ของประชาชนไปโดยความจำเป็นบังคับ สำหรับส่วนที่หมู่บ้านหนองประเสรีรัฐ อำเภอหนองแสง จังหวัดอุดรธานี ซึ่งเป็นพื้นที่ราบสูงทางภาคอีสานของประเทศไทยนั้น พื้นที่ส่วนใหญ่ล้อมรอบด้วยภูเขา จึงเป็นถิ่นทุรกันดารยิ่ง อาชีพของประชาชนส่วนใหญ่ก็เป็นคนงานในไร่อ้อย เพราะพื้นที่บริเวณนี้เป็นจำนวนหมื่น ๆ ไร่ พืชหลักที่ปลูกเป็นพืชเศรษฐกิจก็คือ ปลูกอ้อย สำหรับทำน้ำตาล ดังนั้นคนในพื้นที่ส่วนใหญ่ก็มีอาชีพรับจ้างทำงานในไร่อ้อยเป็นอาชีพหลักเพราะมีงานให้ทำได้ตลอดปี เริ่มตั้งแต่ การไถดิน เตรียมดินปลูก ปลูกอ้อย คอยดูแลอ้อย ตัดอ้อยขนอ้อยส่งโรงงานหีบอ้อย ซึ่งเป็นงานชั้นสุดท้าย ซึ่งเป็นเวลาครบ 1 ปีพอดีแล้วก็เริ่มต้นหมุนเวียนแบบนี้ทุก ๆ ปี ทั้งหมดนี้ก็คือวิถีชีวิตของคนงานไร่อ้อยที่ประพฤติและปฏิบัติคล้าย ๆ กัน

ดังนั้น การใช้สื่อของคนงานไร้อาชีพนี้ ก็ไม่ได้ก่อให้เกิดประโยชน์อะไรมากนัก โดยเฉพาะข่าวสารต่าง ๆ ที่ควรรับรู้ รับฟัง แต่ประชาชนในพื้นที่ไม่ค่อยมีใครสนใจฟัง จะมีบ้างก็ไม่ถึง 1% ที่รับฟังได้แต่เป็นเพียงบางเวลาและบางโอกาสเท่านั้น โดยมากมักจะไปใช้สื่อในการบันเทิงเสียมากกว่า เช่น ฟังเพลงลูกทุ่ง เพลงหมอลำ จากวิทยุกระจายเสียงและดูละครโทรทัศน์ทางช่อง 5 และ ช่อง 7 เท่านั้น แต่มีเพียงส่วนน้อยเพราะโทรทัศน์ถือเป็นเรื่องห่างไกลมาก พวกนี้จะดูตามร้านค้าในหมู่บ้านซึ่งจะเก็บค่าดูครั้งละ 3-5 บาทต่อคน เพื่อช่วยเหลือค่าไฟฟ้าที่บ้านไฟใช้เอง หรือมีเงินนั้นก็ขอไปดูในบ้านเจ้าของไร่ที่บ้าน เขามีโทรทัศน์ดูเองเช่นนี้ เป็นต้น สมาชิกที่ชอบดูละครทางโทรทัศน์ส่วนใหญ่เป็นเด็กวัยรุ่นและคนหนุ่มสาวที่ติดละครทางโทรทัศน์ แต่ก็มีเป็นจำนวนน้อยมากเพราะสถานที่เขามีโทรทัศน์นั้นพอได้เวลาเขาก็ปิดบ้าน ปิดร้านพักผ่อนกันหมด จะเปิดให้ดูก็ไม่เกิน 22.00 น. พอละครทางโทรทัศน์ทางช่อง 5 และ ช่อง 7 จบก็ปิดรายการทันทีโดยเฉพาะร้านค้าในหมู่บ้าน

ดังนั้น วิถีชีวิตของคนงานไร้อาชีพในพื้นที่ส่วนใหญ่ประพฤติและปฏิบัติคล้าย ๆ กัน ทั้งนี้เกิดจากปัจจัยหลายอย่างคือ

1. การศึกษาของประชาชนคนงานไร้อาชีพ ยังมีการศึกษาต่ำ เพราะขาดการศึกษาเป็นจำนวนมาก มีน้อยมากเหลือเกินที่จะจบระดับมัธยมศึกษา จะจบอย่างสูงก็แค่ ป.6 ซึ่งเป็นการศึกษาภาคบังคับ แต่ก็ไม่เสมอทุกคนไป บางคนไม่เคยได้เรียนหนังสือเลยก็มีเป็นจำนวนไม่น้อยเลยทีเดียว เพราะความเชื่อที่ว่าเรียนรู้อะไรไปทำไม โตแล้วออกมาทำงานหาเลี้ยงตัวเองดีกว่า เพราะเรียนไปก็ไม่มีจะกิน ออกมาทำงานได้เงินซึ่งสามารถเลี้ยงตัวเองและครอบครัวได้ จะเห็นได้ว่าเด็กผู้หญิง เด็กผู้ชายบางคนอายุ 12 - 13 ปี ก็ตามพ่อแม่มาสมัครงานทำงานเป็นคนงานไร้อาชีพ เป็นคนถอนหญ้าตามกออ้อยบ้าง ดาหญ้าบ้างถึงจะได้ค่าแรงน้อยกว่าผู้ใหญ่ครั้งต่อครั้ง แต่ก็อยากทำงานเพราะอยากมีเงินใช้เอง

2. การใช้แรงงานของคนงานไร้อาชีพจะทำงานเป็นกลุ่มใหญ่ ๆ เริ่ม

ตั้งแต่ 8.00 น. ถึง 17.00 น. พักกินข้าวเที่ยงเพียง 1 ชม. จะมีคนงานบางคนจะเป็นพวกที่ใช้สื่อที่เป็นพวกวิทยุที่สามารถนำติดตัวไปรับฟังได้ เช่นวิทยุทรานซิสเตอร์แบบกระเป๋าหัว ซึ่งสามารถเปิดฟังได้หลายคนเป็นกลุ่ม ๆ และที่เปิดรับฟังส่วนมากจะเป็นเพลงหมอลำ, เพลงลูกทุ่ง เสียส่วนมาก พวกนี้จะทำงานไปด้วยฟังเพลงไปด้วยเป็นการผ่อนคลายอารมณ์ในขณะทำงาน

3. การทำงานของคนงานไร่อ้อยจะหมุนเวียนไปตามฤดูกาล (Seasoning) เช่น ฤดูร้อน เดือนมกราคม ถึง เมษายน คนงานไร่อ้อยจะสมัครทำงานตัดอ้อยกันเป็นจำนวนมาก เพราะเป็นฤดูที่สามารถทำเงินได้มากพวกนี้พอมีเงิน สิ่งที่ยากได้ยากมีก็คือวิทยุทรานซิสเตอร์แบบกระเป๋าหัวเพื่อเอาไว้ฟังเพลง ส่วนใหญ่พวกที่ใช้สื่อพวกนี้เป็นเด็กวัยรุ่นที่ชอบเพลงลูกทุ่ง ส่วนที่มีอายุหน่อย เช่น พ่อแม่ ก็ฟังเพลงหมอลำ เพราะฉะนั้นพวกคนงานพวกนี้จึงพอใจใช้วิทยุกันมากพอสมควร เพราะราคาถูกแค่ราคา 300 - 500 บาท ก็สามารถซื้อมารับฟังได้ แต่ก็มีการแข่งขันกัน ถ้าใครสามารถซื้อวิทยุที่มีขั้วต่อ ๆ หรือ มีราคาแพงก็ดูเป็นที่ภูมิใจ เป็นที่เชิดหน้าชูตาของบุคคลที่เป็นเจ้าของยิ่งนัก และจะมีคนมาร่วมฟังด้วยเป็นอันมาก เพื่อฟังดูว่าเสียงมันไพเราะกังวาลดีไหม เมื่อมีเงินจะได้ไปซื้อมาใช้บ้าง เช่นนี้เป็นต้น

4. ประเพณีการมีครอบครัวของประชาชน คนงานไร่อ้อยมักนิยมมีครอบครัวในอายุน้อย เช่น ผู้หญิงอายุ 15-16 ปี ผู้ชาย 16-17 ปี ก็เริ่มแต่งงานมีครอบครัวกันแล้ว เหตุผลที่แต่งงานเร็วก็เพื่อจะได้มีลูกเอาไว้ใช้แรงงานตอนโต พวกนี้จะมีลูกมาก การคุมกำเนิดของรัฐบาลไม่ได้ผล ฉะนั้นแล้วครอบครัวหนึ่งจะมีลูกประมาณ 5 คน สรุปลงแล้วพวกนี้มีครอบครัวกันเร็ว เพราะต้องการเอาลูกไว้ใช้แยะ ๆ เป็นการเพิ่มแรงงานของครอบครัว

ดังนั้น จากการดำเนินวิถีชีวิตของประชาชนคนงานไร่อ้อยจึงเป็นสิ่งที่มีความปัญหาหลาย ๆ ด้านเข้ามาประกอบกันการสื่อสารในเรื่องข่าวสาร สารต่าง ๆ จึงเข้าถึงพวกนี้ได้อย่างจำกัดมาก ปัญหาที่สำคัญก็คือขาดการได้รับการศึกษา

ของประชาชนในพื้นที่ ซึ่งจะเห็นได้ว่า การใช้สื่อมวลชนของคนงานก็ใช้เพื่อความบันเทิงอย่างเดี๋ยว เรื่องอื่นไม่สำคัญ ขอให้มันกินไปวันหนึ่ง ๆ เท่านั้น และอีกประการหนึ่ง การจำกัดของสื่อที่จะไปถึงพวกนี้ให้ใช้สื่อก็มีจำนวนจำกัด เพราะอุปสรรคเรื่องสัญญาณการรับสื่อไม่สามารถรับได้ จากสถานีวิทยุกระจายเสียง หรือโทรทัศน์ได้ทุกช่องที่มีอยู่ปัจจุบันนี้

เรื่องเศรษฐกิจก็เป็นอีกเรื่องหนึ่งของประชาชนในพื้นที่เพราะคนงานส่วนมากยากจน ไม่สามารถจะมีเครื่องรับสื่อราคาแพง ๆ อย่างเช่น โทรทัศน์ได้พวกนี้จะขอดู ขอชมสื่อโทรทัศน์ ตามร้านค้าของชำในหมู่บ้าน หรือบ้านที่มีเงินสามารถหาสื่อโทรทัศน์มาใช้ได้ การใช้สื่อโทรทัศน์ก็เป็นไปเหมือนกับวิทยุ คือดูแต่ละครทางโทรทัศน์ทางช่อง 5 และช่อง 7 เท่านั้น ตั้งแต่ 20.30 - 22.00 น. ตอนกลางคืน ส่วนการดูข่าวหรือเรื่องอื่นที่มีสาระนั้นคนงานพวกนี้จะไม่สนใจมากนัก จะดูมากหน่อยก็พวกรายการเพลงลูกทุ่งทางโทรทัศน์หรือก็จะดูเฉพาะดารานักร้อง หรือดาราโทรทัศน์ที่ตนชอบเท่านั้น โดยเฉพาะพวกวัยรุ่นจะพยายามเลียนแบบพวกดาราโทรทัศน์ ดารานักร้อง โดยเฉพาะการแต่งตัว เช่นพวกนี้จะชอบนุ่งกางเกงยีนส์ทั้งหญิงและชาย พวกคนงานวัยรุ่นจะพยายามเก็บเงินซื้อกางเกงยีนส์มาตัวหนึ่ง ต้องเก็บเงินอย่างน้อย 2 เดือนก็ยอม หรือผู้หญิงวัยรุ่นก็ชอบใส่รองเท้าบูท หุ้มข้อเท้า ตามดาราโทรทัศน์วัยรุ่นชอบใส่กัน เพราะฉะนั้น การดูละครโทรทัศน์จึงสามารถเป็นตัวแทนมาตรฐานชีวิตของพวกคนงานวัยรุ่นได้อย่างรวดเร็วมาก ถ้าใครสามารถแต่งตัวได้เหมือนดาราหรือทันสมัยได้ ถือว่าคนนั้นโก้มาก พวกเพื่อนวัยเดียวกันจะพยายามเอาอย่างบ้าง บางทีเพื่อนที่สนิทกันมาก ๆ ก็อาจจะขอยืมเพื่อนมาใส่บ้าง บางทีก็ขอยืมใส่เข้ามาเที่ยวในเมืองก็มี ทั้งนี้จะเห็นได้ว่าสื่อมวลชนที่ได้รับชมรับฟังนั้น มีอิทธิพลต่อการดำรงชีวิตของคนในพื้นที่ชนบทนี้มาก ทุกอย่างในการดำรงชีวิตพวกวัยรุ่นก็จะเลียนแบบนำมาใช้ ซึ่งจะเห็นได้ว่าการใช้สื่อนี้ถ้าดูสื่ออย่างลืมหืมแล้วก็จะนำมาซึ่งการเอาอย่างได้ อันนี้เป็นผลเสียอย่างมากต่อการใช้สื่อมวลชนของวัยรุ่น รวมทั้งทำให้เสียเศรษฐกิจด้วย เพราะจะต้องใช้เงินที่ตนทำงานมาด้วยความเหนื่อยยากเอามาซื้อสิ่งที่ตนอยากมีอยากได้เหมือนกับที่เห็น

ในละครหรือเอาอย่าง ดารา นักร้อง หรือดาราโทรทัศน์

บทบาทของเจ้าหน้าที่ของรัฐ เช่น ผู้ใหญ่บ้าน กำนัน ก็ไม่สนใจในการใช้สื่อมากนักโดยเฉพาะจะใช้แถลงข่าวที่หอกระจายเสียงประจำหมู่บ้านก็เพียงเวลาปฏิบัติงานหรืองานตามเทศกาลเท่านั้น การสื่อสารโดยเฉพาะข่าวสารประจำวัน บางที่จะไม่มีเวลาเลย สรุปลแล้วเจ้าหน้าที่ของรัฐ ไม่รู้สึกตระหนักใน ความสำคัญของการสื่อสารเท่าที่ควร ทำไปเพียงตามมีตามเกิดเท่านั้น

ภาครัฐบาลเองก็ไม่ได้ทุ่มเทเรื่องการสื่อสารในถิ่นชนบทที่ทุรกันดาร และห่างไกล จะมีเพียงข่าวของทางราชการ เช่น ราชการวิทยุ ข่าวภาคเช้า ภาคเย็นของ อสมท. ที่ถ่ายทอดมาเท่านั้น แต่บางครั้งผู้ใหญ่บ้านก็ไม่เปิดให้ฟัง เพราะไม่มีใครสนใจฟังเพราะพื้นที่ห่างไกลกันคนละหมู่บ้าน เปิดกระจายเสียงไปก็ไม่ได้ยิน ได้ยินเฉพาะละแวกหมู่บ้านของผู้ใหญ่บ้านเองเท่านั้น เช่นนี้เป็นต้น

ทั้งหมดนี้ก็คือจุดอ่อนของการสื่อสารของเจ้าหน้าที่ของรัฐ และ ภาครัฐบาลที่มีให้กับประชาชนในพื้นที่ห่างไกลในชนบทที่ทุรกันดาร

ผู้วิจัยเห็นว่าน่าจะมีการทำการศึกษาเกี่ยวกับเรื่องการใช้สื่อวิทยุและ โทรทัศน์ของคนงานไร่อ้อยที่ หมู่บ้านหนองประเสร์รัฐ อำเภอหนองแสง จังหวัด อุดรธานี โดยเฉพาะ ผู้วิจัยเองก็ได้มาทำไร่อ้อยที่พื้นที่นี้ด้วย จึงมีความประสงค์ที่จะทำการศึกษาวิจัยว่า คนงานไร่อ้อยใช้สื่อมวลชนนั้น มีการใช้ช่องทางของ การสื่อที่มีอย่างจำกัด ทั้งวิทยุกระจายเสียงและโทรทัศน์ ใช้ทางสื่อใดมากที่สุดและ ต้องการทราบพฤติกรรมการใช้สื่อที่มีอยู่ในการดำรงวิถีชีวิตของตนได้อย่างถูกต้อง เพื่อให้ชาวบ้านในหมู่บ้านได้รับข่าวสารข้อมูลที่ถูกต้องรวดเร็วทันการของข่าวสาร ข้อมูลที่ผลกระทบบที่มีประโยชน์โดยตรงต่อคนงานในหมู่บ้าน เป็นการกระตุ้นให้ คนงานหันมาสนใจข้อมูล ข่าวสาร และการใช้สื่อมวลชนนั้นให้ได้ประโยชน์ มากที่สุดกับตัวคนงานเอง

ผู้วิจัย ศึกษาปัญหานี้เพื่อหาข้อเสนอแนะการใช้สื่อมวลชนอย่างถูกต้อง และมีประสิทธิภาพโดย การใช้สื่อเพื่อสนองต่อความต้องการ (Needs) อย่างไรก็ตาม และได้รับประโยชน์และความพอใจอันเกิดจากความต้องการของ คนงานไร้อ้อยเป็นจำนวนหลายครอบครัว เพื่อให้ได้ผลการวิจัยตรงตามวัตถุประสงค์ มีความสมบูรณ์ ถูกต้องและใกล้เคียงกับสภาพความเป็นจริงมากที่สุด และผลที่ได้รับ จากการวิจัยจะนำไปใช้ประโยชน์ในการให้ข้อเสนอแนะแก่คนงานไร้อ้อย ในการ ปรับปรุงระบบการบริการสื่อมวลชนและเสนอแนะแก่สื่อมวลชนในการเสนอข่าวสาร ต่าง ๆ เพื่อให้คนงานไร้อ้อยได้รับประโยชน์และความพึงพอใจจากสื่อมวลชนอย่าง เหมาะสม รู้จักรับผิดชอบต่อตนเอง รู้จักใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ และ แสวงหาความรู้เพื่อพัฒนาตนเองอยู่เสมอเพื่อช่วยพัฒนาบุคลิกภาพ การศึกษา การ รู้จักหา ความบันเทิงและการปรับตัวเองของคนงานไร้อ้อย ให้เข้ากับสังคมทั่วไป ได้อย่างมีความสุข มีความรู้ ความสามารถ ซึ่งนำไปสู่การยกระดับคุณภาพชีวิตของ ตนเองและของครอบครัว และของประเทศไทยต่อไปในอนาคต

ปัญหานำวิจัย

1. รูปแบบพฤติกรรมในการใช้ สื่อวิทยุและโทรทัศน์ของประชาชน คนงานไร้อ้อย เพื่อตอบสนองความต้องการมีลักษณะอย่างไร
2. สื่อวิทยุและโทรทัศน์ เข้าไปมีผลกระทบต่อวิถีชีวิตของคนงาน ไร้อ้อยอย่างไรบ้าง

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษารูปแบบพฤติกรรมในการใช้สื่อวิทยุและโทรทัศน์ ของ ประชาชนคนงานไร้อ้อย เพื่อสนองความต้องการ
2. เพื่อวิเคราะห์ถึงผลกระทบต่อวิถีชีวิตประจำวันของคนงานไร้อ้อย

ขอบเขตของการวิจัย

ผู้วิจัยจะทำการศึกษารูปแบบพฤติกรรม ในการเปิดรับสื่อวิทยุและโทรทัศน์ของประชาชนคนงานไร่อ้อย เพื่อตอบสนองความต้องการ (Needs) และผลกระทบของสื่อมวลชนที่มีต่อวิถีชีวิตของคนงานไร่อ้อยที่หมู่บ้านหนองประเสวีรัฐ อำเภอหนองแสง จังหวัดอุดรธานี ที่พื้นที่นี้มีประชาชน 695 คน เป็นชาย 317 คน เป็นหญิง 378 คน หมู่บ้านทั้งหมดมี 113 ครอบครั้ว (ข้อมูลจากกระดานดำที่ทำการผู้ใหญ่บ้าน เมื่อเดือนมกราคม 2538) ระยะเวลาในการทำการวิจัย เริ่มตั้งแต่เดือนมกราคม 2538 ถึง ธันวาคม 2539

ข้อสันนิษฐานในการวิจัย

คนงานไร่อ้อยได้รับประโยชน์และความพึงพอใจในการใช้สื่อวิทยุและโทรทัศน์ ตามความต้องการของตน

นิยามศัพท์เฉพาะ

สื่อมวลชน	หมายถึง	สื่อวิทยุและโทรทัศน์ที่คนงานไร่อ้อย หมู่บ้านหนองประเสวีรัฐ อำเภอหนองแสง จังหวัดอุดรธานี เปิดรับ เพื่อสนองความต้องการ
-----------	---------	--

คนงานไร่อ้อย	หมายถึง	บุคคลผู้ประกอบอาชีพรับจ้างในการทำงานในไร่อ้อย
--------------	---------	---

การใช้สื่อ	หมายถึง	พฤติกรรมการเปิดรับและการเข้าถึงสื่อมวลชน
------------	---------	--

การใช้ประโยชน์ หมายถึง	การใช้สื่อมวลชนเพื่อสนองต่อความต้องการจำเป็น
ความพึงพอใจ หมายถึง	ระดับความพึงพอใจจากการใช้สื่อวิทยุและโทรทัศน์
วิถีชีวิตประจำวัน หมายถึง	รูปแบบการดำเนินชีวิตประจำวันของแรงงานไร้้อย

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. เพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชนให้สูงขึ้น จากการได้รับฟังข่าวสารที่เป็นประโยชน์ต่อชีวิตประจำวันและพัฒนาการประกอบอาชีพของแรงงานให้ดีขึ้น
2. เพื่อมีการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงระบบการสื่อสารมวลชนของรัฐให้รวดเร็ว ครอบคลุมทั่วถึง และพัฒนาอย่างสม่ำเสมอมากยิ่งขึ้น
3. เพื่อกระตุ้นให้คนภายนอกสนใจศึกษาปัญหาการใช้สื่อทางวิทยุและโทรทัศน์ในหมู่บ้านอื่น ๆ ในชนบทต่อไป

ศูนย์วิทยุทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย